

การคมนาคมขนส่งระบบราง

กรอบวิจัย

๑. การพัฒนาแบบบูรณาการที่เอื้อต่อการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ (TOD)

การศึกษาวิจัยการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีรถไฟ การเข้าถึงระบบรถไฟ ความสะดวกในการเปลี่ยนระบบการเดินทาง (Transit-oriented development : TOD) การบูรณาการระบบรางกับระบบขนส่งอื่นและปัจจัยอื่นใดที่ทำให้การใช้ระบบขนส่งสาธารณะมีความสะดวกสบายและเป็นที่น่าสนใจให้เข้ามาใช้บริการ เชื่อมโยงโครงข่ายและการบริหารจัดการขนส่งผู้โดยสาร และสินค้าและบริการที่สะดวกและปลอดภัยทั้งในพื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง และระหว่างประเทศ

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) รูปแบบการทำธุรกิจที่ไม่เกี่ยวกับการเดินรถ ได้แก่ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับระบบราง (Rail-related) เช่น ธุรกิจสถานีรถไฟ ขบวนรถไฟ และธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการขนส่งระบบราง (Non rail-related) เช่น การพัฒนาทรัพย์สิน รวมทั้งวิธีการนำรายได้จากธุรกิจเหล่านี้ไปใช้เพื่อลดภาระด้านงบประมาณจากรัฐบาล
- ๒) รูปแบบธุรกิจที่เหมาะสมในสถานีรถไฟเพื่อให้สถานีรถไฟอำนวยความสะดวกด้านอื่นแก่ผู้โดยสาร นอกเหนือจากมาใช้บริการเดินทาง
- ๓) รูปแบบการเข้าถึงระบบรถไฟ (Accessibility) การบูรณาการระบบรางกับระบบขนส่งอื่น และการสร้างระบบรวมคนโดยสาร/ระบบกระจายคนโดยสาร (Feeder line/distributor)
- ๔) รูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการเดินทางที่ใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นระบบหลัก
- ๕) รูปแบบธุรกิจที่เหมาะสมในสถานีรถไฟ

๒. การพัฒนาระบบ

การศึกษาด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบรางรวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการซ่อมบำรุงรถไฟ มาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพและทดสอบภายหลังการซ่อมบำรุง เพื่อกำหนดหลักประกันด้านคุณภาพ การให้บริการ และการรับรองด้านความปลอดภัย มีการศึกษาจัดทำสถิติการเกิดอุบัติเหตุเพื่อกำหนดเป็นมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัย

ตัวอย่างโจทย์วิจัย : มาตรฐานการซ่อมบำรุงทางรถไฟ ขบวนรถไฟระบบสัญญาณ และระบบที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการเดินรถ

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพการเดินรถ

การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเดินรถ เช่น การพัฒนาระบบติดตามขบวนรถไฟ (Train Tracking) ที่เข้าถึงได้สะดวก

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) การแก้ไขปัญหาขบวนรถไฟไม่ตรงเวลาและกำหนดหลักประกันด้านคุณภาพการให้บริการ
- ๒) มาตรการลดอุบัติเหตุที่จุดถนนตัดผ่านเสมอระดับทางรถไฟ
- ๓) มาตรฐานกลางของระบบรางเพื่อส่งเสริมการใช้อุปกรณ์และชิ้นส่วนในการซ่อมร่วมกัน
- ๔) พัฒนาระบบความปลอดภัย ระบบเตือนภัยในเส้นทางเดินรถจากกรณีภัยพิบัติทางธรรมชาติและกรณีเหตุผิดปกติอื่น ๆ
- ๕) พัฒนาระบบติดตามขบวนรถไฟ (Train Tracking) ซึ่งมีความแม่นยำและผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

๖) การประหยัดพลังงานในการเดินทาง เช่น เครื่องมือช่วยแนะนำการขับรถไฟให้ประหยัดพลังงาน (Economizer) เป็นต้น

๗) เทคโนโลยี (เช่น Computer simulation) ช่วยออกแบบระบบรถไฟที่มีประสิทธิภาพ เช่น การออกแบบทางรถไฟ ย่านสถานี ถนนตัดทางรถไฟ เป็นต้น

๘) การเพิ่มความเร็วขบวนรถบนเส้นทางรถไฟปัจจุบัน

๔. การพัฒนาบุคลากรด้านการคมนาคมขนส่งระบบราง

การพัฒนากำลังคนและองค์ความรู้และทักษะในระบบรางเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านการคมนาคมขนส่งระบบราง เช่น การจัดฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ การเพิ่มหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการคมนาคมขนส่งระบบรางในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การศึกษาเชิงนโยบายในเรื่องรูปแบบและปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาบุคลากรด้านระบบขนส่งทางรางได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยศึกษาวิจัยจากกรณีต่างประเทศ ถึงคุณลักษณะของรูปแบบและปัจจัยที่เป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญ อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐาน เครือข่ายความร่วมมือ รวมถึงกฎระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) พัฒนาทักษะ ซึ่ความสามารถของกำลังคนและองค์ความรู้เรื่องระบบราง
- ๒) แนวทางการพัฒนาความชำนาญและความเหมาะสมในแต่ละตำแหน่งงาน

๕. กฎระเบียบและกฎหมาย

การศึกษาและทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบขนส่งทางราง เช่น การร่วมลงทุนภาครัฐ-เอกชน (Public-private partnership : PPP) การเปิดโอกาสในการทำธุรกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจการเดินรถขนส่ง และการจัดซื้อจัดจ้างที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ และศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนเพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศให้เกิดความสะดวกในการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศ

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) ศึกษาวิจัยและทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจไม่เอื้อต่อการพัฒนาระบบรางที่มีประสิทธิภาพ
- ๒) กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางรางข้ามประเทศเพื่อให้เกิดการไร้รอยต่อ (Seamless) ทั้งด้านการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร

๖. การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนรถไฟในประเทศ

การพัฒนาชิ้นส่วนอุปกรณ์รถไฟที่มีศักยภาพการผลิตในประเทศ เช่น วัสดุทางรถไฟ ฯลฯ ให้มีมาตรฐานตามหลักสากลเพื่อการแข่งขันทางธุรกิจกับประเทศต่าง ๆ การศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการผลิตของผู้ประกอบการในส่วนของประเทศไทยมีศักยภาพสูง เพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตชิ้นส่วนรถไฟของโลกหลังการเปิดประชาคมอาเซียน

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) พัฒนาชิ้นส่วน อุปกรณ์รถไฟ โดยเฉพาะวัสดุทางรถไฟ
- ๒) กลไกความร่วมมือภาครัฐและอุตสาหกรรมในการผลิตชิ้นส่วนรถไฟ
- ๓) จัดตั้งศูนย์ทดสอบอุปกรณ์ ชิ้นส่วนรถไฟ
- ๔) ออกแบบและพัฒนาการทดสอบระบบขับเคลื่อนและระบบควบคุมในรถไฟ

๗. การพัฒนามาตรฐาน/การทดสอบ/การรับรองการผลิตชิ้นส่วนรถไฟ

การศึกษาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานการให้บริการมาตรฐานการทดสอบ ในด้านวิศวกรรมและการรับรองมาตรฐานการผลิตในด้านอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เช่น การศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานกลางให้รถไฟสามารถเดินรถร่วมกันได้ (Interoperability) โดยศึกษาการให้บริการขนส่งทางรถไฟระหว่างประเทศ เพื่อจัดทำความตกลงการเดินรถไฟระหว่างประเทศและจัดระเบียบการให้บริการขนส่งรถไฟ

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) มาตรฐานกลางให้ระบบรถไฟที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคตมีมาตรฐานการออกแบบซึ่งสามารถเดินรถร่วมกันได้ (Interoperability)
- ๒) มาตรฐานกลางของระบบรางเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง เช่น ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์และชิ้นส่วนร่วมกัน

๘. การถ่ายทอดเทคโนโลยี

การศึกษากฎระเบียบขั้นตอนและวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ การศึกษาวิจัยรูปแบบหน่วยงานกลางเพื่อรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการเดินรถ การซ่อมบำรุง และการผลิตชิ้นส่วนระบบรางในประเทศ และศึกษาเทคนิคเทคโนโลยีจากประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการคมนาคมขนส่งระบบราง เช่น จีน ญี่ปุ่น ฯลฯ การศึกษารูปแบบและวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศผ่านโครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น ระบบขนส่งทางราง โดยวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีประสบความสำเร็จจากกรณีประเทศจีน เกาหลีและไต้หวัน

ตัวอย่างโจทย์วิจัย : รูปแบบหน่วยงานกลางเพื่อรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและรับรองการผลิตชิ้นส่วนระบบราง รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๙. นโยบายการลงทุนเรื่องต่าง ๆ ด้านการคมนาคมขนส่งระบบราง

การศึกษาวินิจฉัยความเหมาะสมในการลงทุน เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์การลงทุน เพื่อให้ผลการศึกษารัดกุมและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่แก้ไขปัญหาของประเทศและสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการ และมีความสอดคล้องกับนโยบายการลงทุนของต่างประเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพในการลงทุน

ตัวอย่างโจทย์วิจัย

- ๑) วิธีการเพิ่มสัดส่วนการขนส่งสินค้าในระบบรางซึ่งมีประสิทธิภาพสูงและประหยัดพลังงาน
- ๒) พฤติกรรมผู้เดินทางเพื่อออกแบบการขนส่งที่มีบูรณาการระหว่างระบบรางด้วยกันและกับระบบขนส่งอื่นเพื่อให้ผู้ที่เลือกการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะได้รักษาความสะดวกสบายและประหยัด
- ๓) ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนทางเศรษฐกิจระหว่างระบบขนส่งต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของระบบรางกับถนนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจเลือกระบบขนส่งหลักสำหรับการขนส่งแต่ละประเภท ทั้งนี้รวมทั้งกลไกที่ทำให้เกิดการแบ่งสรรความรับผิดชอบของระบบขนส่งแต่ละประเภทเพื่อประโยชน์สูงสุดในภาพรวมของระบบด้วย
- ๔) พัฒนาแบบจำลอง (Modeling) สำหรับวิเคราะห์การเข้าถึงระบบ (Accessibility) การเปลี่ยนระบบ และการเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางเพื่อประโยชน์ในออกแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ
- ๕) ศึกษาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจากการเดินขบวนรถไฟ และผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหากใช้ระบบขนส่งอื่นแทนการใช้ระบบรถไฟ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อผลิตผลงานวิจัยที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและตัดสินใจเชิงนโยบายด้านการขนส่งระบบราง ทั้งด้านการกำหนดแผนการลงทุนและการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการขนส่งระบบรางมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการ และช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจกับต่างประเทศ

๒. เพื่อผลิตผลงานวิจัยด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการยกระดับคุณภาพในการให้บริการและทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการขนส่งทางรางอย่างยั่งยืน ก้าวให้ทันกับการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางรางของนานาชาติ

๓. เพื่อผลิตผลงานวิจัยที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาระบบรางที่ยั่งยืน โดยผ่านกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมด้านระบบรางขึ้นในประเทศ

ผลผลิต

๑. ทราบปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวกับการสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการ เพื่อให้มีความสะดวกสบาย และเป็นที่น่าสนใจให้เข้ามาใช้บริการ

๒. สามารถกำหนดแนวทางการซ่อมบำรุงที่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพในการให้บริการขนส่งระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่าย

๓. สามารถใช้ผลการศึกษารายวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเดินรถ

๔. สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะการทำงานและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการพัฒนาระบบรางในอนาคตทั้งด้านปริมาณ คุณภาพและความพร้อมรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี

๕. สามารถเสนอแนะการปรับปรุงข้อกำหนดด้านกฎระเบียบและกฎหมายที่จำเป็น

๖. สามารถเสนอแนะเทคโนโลยีการผลิตชิ้นส่วนรถไฟที่ใช้ในการซ่อมบำรุงรวมทั้งกลไกที่จะนำชิ้นส่วนดังกล่าวไปใช้งาน

๗. สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาชิ้นส่วนรถไฟที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น ชิ้นส่วนรถไฟที่ใช้ในการซ่อมบำรุง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถการผลิตในเบื้องต้น

๘. สามารถกำหนดแนวทางและกลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ภาคส่วนการผลิตต่าง ๆ เพื่อยกระดับขีดความสามารถด้านอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนรถไฟ

๙. แนวทางการลงทุนระบบขนส่งทางรางทั้งหลักเกณฑ์ตัดสินใจโครงการลงทุนขนาดใหญ่ รูปแบบการลงทุน และหลักคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบขนส่งทางรางโดยการบริหารด้านอุปสงค์ (Demand side) ของการขนส่งระบบรางเพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงบริการของประชาชนผู้ใช้บริการ